

pauper formulate de autor.

Dindu-și seama totodată de rolul dinamic pe care trebuia să-l joace imaginea într-un spectacol în urma revoluției produse de arta filmului, Ion Sava — anticipând ca de obicei — a afirmat că autorul dramatic al zilei de mâine va fi un „autor tehnic... care, pentru a-și realiza teatral ideea, (va) face apel la tot ce, de-a lungul veacurilor, a îmbogățit teatrul. Alături de actor, lumina; alături de text, interpretarea euritmică“, adică ceva foarte apropiat de formula teatrului total de azi.

Cercetînd activitatea multilaterală a lui Ion Sava — regizorală, plastică, publicistică, literară, ba chiar și cea didactică —, Petru Comarnescu a căutat în permanență să evidențieze caracterul ei novator și raporturile pe care le are cu vremea noastră. Contestat de unii, combătut în genere de mediocrități, nu se poate spune totuși că Ion Sava a rămas un neînțeles și că eforturile sale au fost cunoscute și apreciate doar de un cerc restrîns de oameni de gust. Spectacolele realizate de el, așa cum arată autorul monografiei, au înregistrat îndeobște succese de public, iar regizorul, ca și pictorul, de altfel, a fost sprijinit cu toată căldura de reprezentanți de seamă ai

culturii noastre și privit ca un șef de școală de tineretul ce își făcea ucenicia artistică.

Carierea lui, totuși, a avut o diagramă capricioasă și, descriînd vicisitudinile ei, Petru Comarnescu reconstituie sugestiv trecute împrejurări și creionează în subsidar portretele unor valoroși oameni de teatru, care au avut ca și el o optică nouă în arta mizanscenei: Aurel Ion Maican, George Mihail Zamfirescu, Victor Ion Popa și Camil Petrescu (și cu acest prilej se cuvine menționat felul cu totul obiectiv și elegant în care Petru Comarnescu prezintă divergențele ce au existat la un moment dat între autorul *Sufletelor tari* — pe atunci director al Teatrului Național — și regizorul Ion Sava, păstrînd o atitudine perfect echitabilă față de amîndoi, în numele înaltei prețuiri și al stimei pe care o avea și pentru unul și pentru celălalt).

Cum anul acesta se împlinesc două decenii de la moartea lui Ion Sava, apariția monografiei dedicate acestui considerabil artist constituie cu siguranță, prin adîncia ei înțelegere, unul din cele mai frumoase și mai însuflețite omagii.

Ovidiu Constantinescu

CULISE

COLOCVII APOCRIFE

discuție pe note

„Citim cu surprindere în săptămînalul «Filomela» — pe care multă vreme ne-am obișnuit să-l considerăm cel puțin serios — un articol semnat C. Ixulescu (!!) despre soarta dramaturgiei originale contemporane. Mersi de explicație! cum ar spune nenea Iancu. Ce reiese din articol? Că noi n-am prea avea adică dramaturgi, iar dacă-i avem, nu-s prea contemporani. Despre poetul Vasile Lingură, care a făcut să vibreze anul trecut scena din orașul nostru, prin aplauzele prelungite ale sălii și unanimitatea criticii, nici o vorbă! Se vede că în condicile ixuleștilor nu au loc decît amicii de cafenea și promenadă pe bulevardele Capitalei. Dar înseamnă oare aceasta etică?“ (U. Popon.)

„Așosul confrate sighișorean ne-a bucurat inima cu o notă scurtă dar stîncioasă, care lovînd într-o indolență centrală a făcut să scînteieze adevărul despre o problemă ținută multă vreme sub obroc. Prea ne jucăm cu vorbele: dramaturgie, destin, contem-

poran... Preu mult dispreț despre ceea ce era denumit, cîndva, ciocoiește, „provincie”. Și la urma urmei, ce înseamnă acest cuvîntul vînturat pe toate drumurile și lipit ca nuca-n perete, ori potrivit ca oiștea lui Ieremia. Dați-mi un singur elasic care și-a zis sieși «sînt contemporan» și-l mînînc. Dar pînă atunci, să nu măcinăm «vorbe, vorbe, vorbe» (Hamlet). (Ruxandra Pleavă.)

„Nostimă, rubrica de note din acest număr al consorei cîmpulungene: atitudine, tinerețe, patos. Bravo!

Evident, simpatica Ruxandra Pleavă nu are întrutotul dreptate cînd referindu-se la U. Popon îl subliniază fără să facă distincția necesară între dramaturg și dramaturg. C. Ixulescu o fi avînd păcatele lui dar să se gîndească, în timp ce scria articolul — bun, rău, nu discutăm acum — tocmai la stimabilul Vasile Lingură din Sighișoara... ei, nu, zău, să fim serioși! Dramaturgia noastră a suferit totdeauna de prea multe nume și prea puține piese. Selecție, iată ce ne-a lipsit.

Și atunci? (M.R.)

„Un Gargantua gata «să mînînce clasici» a ieșit cu un strigăt ca Minerva din Jupiter pe frumoasele meleaguri cîmpulungene al căror farmec ireversibil transgresat în poemele cirloviene amintește nu o dată de sonul tulburător al lui Hérédia, (deși parnasian — ori poate romantic «avant la lettre» — qui lo sá? cum ar spune Carducci în epistolele sale agreste).

Care-i obiectul failibil? O sărmană remarcă (Ixulescu) aprinde mînia celestă, homeriană a unei Ruxandre, pentru ca numaidecît în tonuri pergolesiene, vătuite (căci, orice s-ar spune, Pergolese n-avea umoarea colericilor, adică repudia de pildă, tuba) două inițiale să arbitreze ca în faimoasa querelle des antiques et des modernes (sic!) care a bulversat un secol, dar i-a lăsat complet indiferenți pe iluminiști și despre care de altfel nu vei găsi nici o referire la Hans Joachim Winkelsentlich (Geschichte der geistl. Weltlust, Aufbau Verlag, Berlin, 1897, 88 pagini), nici la Stamon ori la Deder, autorități în materie. Despre destin însă nu vorbește nimeni și «Pătrunjelul», care s-a froasat, lasă probabil altora «les idés qui coulent, comme les flots de la mer, sur les plages des Antibes...» — dar, vai, unde e acum Lecomte de Lisle? (An. C.)

„Citește, lume, pe subtilul, irefutabilul doctor de la «Lumina» și pleacă-te în fața lui An. C. ca egiptenii de odinioară la copitele de aur ale bouului sfînt. Ce de ochiuri măiestre, doamne, ce de feinte de vechi scimecur azi ieșit la pensie, ce de pîruete de balerină parșivă cu ocheade pe sub gene... Mamă-mamă, să tot citești și să nu te sature. Tomuri-tomuri, vrafuri-vrafuri și cînd colo, la urmă? «Nascitur mus» — sau mai pe șleau: la ce te-ai căznit atîta, taică?» (N. Br.)

„Începută modest, disputa între matadorii rubricilor de note se lățește vertiginos, antrenînd noi condeie și reverberînd noi străluciri. O urmărim cu interes și ne pregătim a ne pronunța noi înșine în favoarea unei poziții sau alteia de îndată ce argumentele unora sau altora ne vor convinge.

Deocamdată finem doar să remarcăm vehemența sănătoasă și turnura elegantă în care se înfățișează fiecare nou luptător în arenă.” („Cetatea“.)

„Revista revistelor: notă vioaie în «Cetatea», deși am fi preferat o luare de poziție mai netă. În fond despre ce e vorba? În orice dispută e preferabilă o opțiune, neu-

tralismul, chiar benevolent, dovedindu-se nociv. Căci adevărul trebuie ajutat să iasă la lumină.

Așteptăm." („Zori de zi".)

„Dacă U. Popon ar fi citit-o, înainte de a scrie, pe Ruxandra Pleavă, atunci An. C. n-ar mai fi fost nevoit să dea explicații docte (în esență juste) care să irite până într-atât pe susceptibilul N. Br., încât să-l facă a profera expresii care, oricât, nu se cuvin într-o polemică de presă. Regulile luptei cer să fie respectate. Din acest punct de vedere am fi înclinați mai curînd să ne alăturăm lui M. R., deși «Getatea» pare a propune impasibilitate prudentă cu toate că amendată de «Zori de zi», după părerea noastră nu întrutotul întemeiat și la obiect, dar cu un simț de adevăr." („Litere, plastică și dans")

„Curajoșii care se ascund în spatele inițialelor au sărit ca arși, cînd un om de bine le-a zis cîteva cuvînte de la obraz. De ce cu mînuși cînd e în joc o problemă importantă și cîntea semnatarului? Căci dacă e să fim onești, atunci să fim răspicați, nu cu murmure ori cu zîmbele de colț de gură. Cine are nevoie azi de jumătăți de măsură și de moșmondele de duzină? Cine se teme să spună adevărului Adevăr? Cel ce are cugetul încărcat. Și dacă-i vorba pe așa, cuget încărcat au tocmai stimabilii care ocolesc discuția, nu cei ce se aruncă vînjoși în ea, despicînd apele și căutînd matca.

Ne pare rău, dar sperăm că ne-am făcut bine înțelegeți.

Și nu e ultimul cuvînt pe care-l spunem. Atenție, «Zorile»! Păzea!» (Ion Secure.)

„Spre stupefarea generală, în timp ce aproape întreaga presă culturală dezbate pe larg stupiditățile din articolul despre așa zisul destin al dramaturgiei contemporane, C. Ixulescu publică, imperturbabil, în «Filomela» — ce credeți? un al doilea articol exact pe aceeași temă. Această sfidare a opiniei publice, n-are margini. Atunci de ce mai scriem note, fraților? Numai așa, ca să ne cîrîim între noi?" (U. Popon.)

Discuția continuă.